

głównie problematyką idealnego nauczyciela, poszukując na drodze teoretycznych rozważań cech i właściwości wrodzonych i nabytych warunkujących jego przydatność wychowawczą⁶, o tyle współcześni badacze koncentrują swą uwagę na autentycznym nauczycielu, jego pozytywnych i negatywnych osiągnięciach, niedomaganiach, wielostronnych uwarunkowaniach jego pracy z młodzieżą. Być może efektem ich pracy będzie stworzenie projektu, modelu dokształcania, doskonalenia zawodowego nauczycieli muzyki i plastyki, spełniającego oczekiwania środowiska pedagogicznego, wychodzącego naprzeciw nowym wyzwaniom edukacyjnym. Jak napisał Wolfgang Klafki w jednym ze swoich artykułów: „Edukacja estetyczna nie jest środkiem dla określonego celu, nie jest również nośnikiem celów pozaestetycznych, lecz daje nam zdolność dostrzegania i doświadczania rzeczywistości oraz znajdowania alternatywnych możliwości. Daje nam również możliwość kreatywnego kształtowania rzeczywistości, albo innego wykorzystywania wyobraźni. Nauczanie każdego dziecka czy młodego człowieka estetycznego postrzegania i praktyki estetycznej jest jednym z głównych zadań dzisiejszej, odpowiednio rozumianej edukacji. W tym rozumieniu szkoła, traktująca edukację estetyczną jako „przedmiot drugiej kategorii” jest lub byłaby... szkołą nieludzką”. Z tego chociażby względu należy dążyć do wypracowania systemu umożliwiającego uczniom zdobywanie wiedzy i umiejętności w zakresie dyscyplin estetycznych, a pedagogom odpowiednich form poszerzania, wzbogacania swoich kompetencji zawodowych.

Dr hab. Helena Polakowa
(Mińsk, Białoruś)

ROZWÓJ TWÓRCZYCH CECH OSOBOWOŚCI W PROCESIE ZAWODOWEGO KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELA MUZYKI

Dobrobyt i rozwój państwa u progu trzeciego tysiąclecia związane są z intelektualno-twórczym i duchowym potencjałem jego narodu. Dlatego też skuteczne wykorzystanie tego potencjału, jego nieustanne wzbogacanie,

⁶ M.in.: W. Dzierzbicka, S. Baley, J. Dawid, M. Kreutz, S. Szuman, Z. Mysłakowski, F. Schneider, G. Kerschesteiner.

stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju twórczych zdolności osobowości musi stać się priorytetowym kierunkiem polityki państwowej.

Współczesny paradygmat kształcenia opiera się na trzech głównych zasadach, jakimi są:

1. priorytet ogólnoludzkich wartości;
2. humanizacja wychowania (przewycięzenie imperatywnej pedagogiki);
3. wariacyjność i alternatywność kształcenia (rozwiązywanie problemu dywersyfikacji).

Nauczyciel muzyki w swojej działalności praktycznej musi rozwiązywać zadania proklamowane tymi zasadami, a jest to niemożliwe bez uświadomienia sobie swojego zawodu jako twórczego:

- tylko twórczo pracujący nauczyciel zdolny jest przewyciężyć uporczywość i rutynę tradycyjnego imperatywnego systemu pedagogicznego;
- tylko za pośrednictwem twórczości osobowość zdolna jest utrzymać swoją jednolitość, rozstrzygnąć z najmniejszą stratą dla siebie i otoczenia różne sprzeczności wewnętrzne i zewnętrzne.

Badaniem twórczych cech osobowości na podstawie teorii kreatywności i twórczego paradygmatu kształcenia i wychowania zajmowali się P. Torrens, W. Louenfeld, O. Tichomirow, A. Matiuszkin, D. Bogojawleńska, N. Wiszniakowa, A. Kowalow i inni. Istnieją obiektywne założenia skutecznego kształcenia twórczych cech osobowości w procesie zawodowego przygotowania nauczyciela muzyki. W dzisiejszych czasach nie wystarcza uzbroić naszego absolwenta w gotową wiedzę. Trzeba go przygotować do samodzielnych działań w różnych sytuacjach rzeczywistości pedagogicznej, twórczo je sobie uświadamiać i samodzielnie, aktywnie rozwiązywać. Stąd wynika potrzeba tworzenia takich psychologiczno-pedagogicznych warunków nauczania, w których student sam będzie mógł rozwijać swoje zdolności twórcze, nauczyć się je wykorzystywać w działalności pedagogicznej, a w końcu realizować swój osobisty twórczy potencjał.

Sprzeczność między indywidualno-twórczym charakterem działalności pedagoga i masowym charakterem nauczania najskuteczniej może być rozwiązywana w warunkach nauczania indywidualnego,

łączącego w sobie cechy standaryzacji kształcenia z indywidualizacją podejścia do każdego konkretnego studenta.

Właśnie w trakcie wykładania muzyczno-praktycznych przedmiotów w ramach zajęć indywidualnych, stwarzane są najbardziej sprzyjające warunki do rozwoju twórczych cech osobowości przez działalność poznawczą i refleksję. Działalność jest przedmiotowo-operacyjnym, treściwym poziomem procesu twórczego rozwoju osobowości, refleksja – regulacyjno-pojęciowym, a obcowanie – komunikatywnym. Integracja działań edukacyjnych służy między innymi rozwijaniu twórczych cech osobowości.

W odpowiednim funkcjonowaniu na indywidualnych zajęciach tych wszystkich wyżej wymienionych mechanizmów kształcenia twórczych cech osobowości pomagają specjalnie opracowane systemy twórczych zadań dla każdego z przedmiotów muzyczno-praktycznych.

(Tłum. z jęz. rosyjskiego – L. Rudenko)

Dr Violetta Przeremska
(Uniwersytet Łódzki)

SZTUKA JAKO INSPIRACJA DLA WSPÓŁCZESNEJ EDUKACJI HUMANISTYCZNEJ MŁODZIEŻY

Nowe warunki organizacyjno-strukturalne i programowe szkół, a także nowe założenia aksjologiczne w dużej mierze rzutują na sposób kształcenia również w zakresie przedmiotów artystycznych. Przedmioty te, jak się podkreśla w nowych projektach, mają stanowić podstawę edukacji kulturalnej społeczeństwa. W przeciwieństwie do szkół artystycznych, kształcących profesjonalistów, w szkołach ogólnokształcących kształcą się przede wszystkim odbiorców sztuki. Nauczanie ukierunkowane winno być zatem na rozbudzanie zainteresowania, wykształcenie potrzeby kontaktu ze sztuką, chęci jej aktywnego uprawiania, a więc niejako włączania sztuki we własne życie. Jednocześnie jednym z celów powinno być wykształcenie w uczniach umiejętności i wyposażenie ich w zasób wiadomości